

VERENIGING "JACOB
HONIG JSZ. JR."
(Opgericht Zaandijk,
5 mei 1891)

HONIG BREETHUIS



Jacob Honig Js. Jr., gelithografeerd portret door
H. Dilcher, 1860
[Zaanlandia Illustrata nr. 724, ZOV, GAZ 11.0719]



Plattegrond van het stamhuis van de familie Honig aan de
Lagedijk 100 [SAH]



Groepsportret *, genomen in de Beeldentuin te Zaandijk met op de achtergrond papierpakhuis D' Bijkorf van de
firma J. HONIG & ZOON. [ZOV, GAZ 21.04275]

Het belendende pand op nr. 100 staat op de plaats van het oorspronkelijke 17e eeuwse stamhuis van de familie Honig, dat in 1806 werd betrokken door Jacob Honig Js. [1765-1848], de grootvader van Jacob Honig Js. Jr. [1816-1870]. Het pand bleef tot de dood van zijn vader, Jan Jacobsz. Honig [1792-1867], in familiebezit.

* Bovenaan v.l.n.r. 1. P. Latenstein, 2. Willem Roth, 3. Cornelis Snuif, 4. Jo Kuit, 5. onbekend, 6. Siem de Jager, 7. Arend Latenstein, 8. onbekend. 2e rij: 9. Han Boeke, 10. Han Roth, 11. Frits Honig, 12. L. Schorel, 13. Cor Koene en 14. Maarten Brand. Zittend: 15. Henk Ijff, 16. onbekend, 17. Co Kuit, 18. Gerard Snuif, 19. Willem de Jager, 20. Adriaan Snuif en 21. Evert Smit.

JACOB HONIG JANSZOOM JUNIOR [1816-1870]

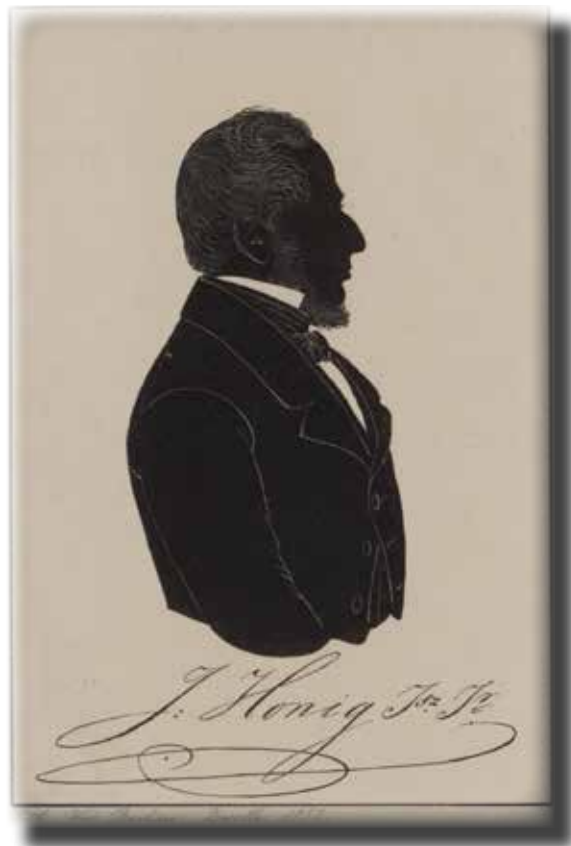
PAPIERFABRIKEUR

Jacob Honig Jansz. Jr. kwam op 5 mei 1816 te Zaandijk ter wereld als zoon van de doopsgezinde witpapierfabriekier Jan Jacobsz. Honig [1792-1867] en Antje Manglis Vermeulen. Als volwassene zou hij als zevende generatie werkzaam zijn in het familiebedrijf, dat rond 1674 was gesticht door Jacob Cz. Honigh [1648-1709] met molen De Vergulde Bijkorf. Nadat de beide zoons Cornelis en Jan het bedrijf in 1738 splitsten, zou Jan Jbz. [1688-1757] met diens zoon Jacob Js. [1712-1780] verdergaan onder de firmanaam J(an) Honig & Zoon. Naast De Vergulde Bijkorf werkte de firma ook met De Eendracht, vanaf 1774 vervangen door De Wever. Eind 18e eeuw werd het bedrijf uitgebreid tot J(acob) Honig & Zoonen, waaronder werden verstaan de broers Jan Jbz. [1738-1806] en Cornelis Jbz. Honig [1745-1817].

De stamboom werd voortgezet door de oudste zoon consequent te vernoemen naar de grootvader, zodat de generaties Jan Jacobsz. en Jacob Jansz. elkaar steevast afwisselden. Deze generaties volgden elkaar bovendien op in het papierbedrijf, waarvan de firmanaam dan ook behouden kon blijven, al stond de initiaal afwisselend voor Jacob en Jan als bedrijfsleider. Jacob Js. Jr. maakte voor het bedrijf diverse zakenreizen en ontving een maandloon van fl. 28,-, later van fl. 60,-, terwijl zijn vader als bedrijfsleider fl. 100,- tot fl. 200,- verdiende.

NOTABELE

Reeds voordat het papierbedrijf in 1854 werd geliquideerd, werd Honig assuradeur (1845) en makelaar, voorts gemeenteraadslid (1865), wethouder (1866), en burgemeester (1867). Daarnaast was hij lid van de Zaanlandsche Kamer van Koophandel en Fabrieken te Zaandam, lid der Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden en van verschillende geschiedkundige genootschappen, 1e schrijver der Letterlievenden Vereeniging 'Bogaers' te Koog en Zaandijk, alsmede weesvader en armenvoogd (1854) en lid van de Mij. Tot Nut van 't Algemeen (1833). Honig stierf op 14 november 1870 in zijn geboorte- en woonplaats en ligt begraven op de begraafplaats aldaar onder een sobere zerk met grafnummer 54.



Jacob Honig Js. Jr., gelithografeerd profiel portret door de Wed. P. Barbiers, 1852

[Zaandijk Illustrata nr. 724, ZOV, GAZ 11.0718]



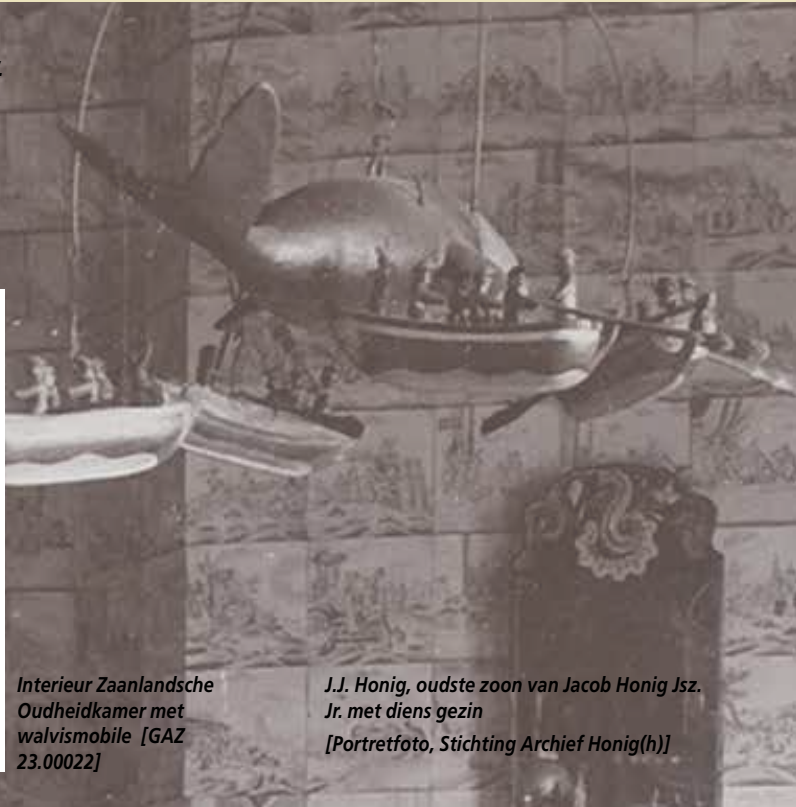
De papierfabriekier Jan Jbz. Honig [1792-1867], vader van Jacob Honig Js. Jr. [Portretfoto, Stichting Archief Honig(h)]



*Jacob Honig Jsz. Jr., gelithografeerd
portret door P. Blommers naar N.J.W.
de Roode, ca. 1860 [Zaanlandia
Illustrata nr. 723, ZOV, GAZ 12.0759]*

HUISVADER

Jacob Jans Jr. groeide op in de 17e eeuwse, (groot-) ouderlijke familiewoning aan de Lagedijk 100 [moderne nummering]. Hier werd hij al vroeg vertrouwd met de rijke Zaanse historie. Aan de wand hingen onder meer de portretjes van zijn voorouders Caescoper, op perkament geconterfeit door J. Thopas, maar ook diverse schilderijen met taferelen uit de walvisvaart, waar de voorouders-papierfabrikeurs ook in belegden. Aan de zoldering hing tevens de fraaie mobile van een walvis met sloepen. Jacob gold als lievelingskleinzoon van zijn grootvader en naamgenoot. Opa Honig hield over de roerige jaren 1794-1813 een dagregister bij, zoals zijn vader tussen 1812 en 1867 aantekeningen vastlegde en bovendien een stamboek (1833) opstelde.



*Interieur Zaanlandsche
Oudheidkamer met
walvismobile [GAZ
23.00022]*

*J.J. Honig, oudste zoon van Jacob Honig Jsz.
Jr. met diens gezin
[Portretfoto, Stichting Archief Honig(h)
23.00022]*



Van het gezin Honig-Vermeulen was hij de oudste zoon voor de broers Jan, Manglis en Hendrik en zuster Guurtje. Op 19 juli 1840 huwde Jacob zijn eerste vrouw, Aagje Kerbert, dochter van Jacobus Johannes Kerbert en Lijsje Jans van Vleuten. Aagjes broer, Dr. Coenraad Kerbert [1816-1857], was gehuwd met Guurtje Klaas Breet. Aagje schonk hem drie kinderen, waarvan er één jong zou sterven. Zelf zou ze reeds op 29 jarige leeftijd in 1846 sterven, waarbij zij een zoon en een dochter achterliet. Jacob legde "Mijne herinneringen bij het verlies mijner echtgenote" op papier vast. Zijn tweede vrouw, Jacoba Wilhelmina von Reeken, was een zelfde lot beschoren. Zij stierf reeds na één huwelijksjaar in 1851. Zijn derde vrouw, Neeltje Mulder [1833-1912], zou hem tot zijn levenseinde

bijstaan en schonk aan twee zoons, Jan-Jacob en Gerrit-Jan, het levenslicht. De huwelijksreis in 1855 voerde het echtpaar naar Kleef, maar werd vanwege zaken voortijdig afgebroken. Het gezin leefde in koopmanshuis D'Mol aan het Zeglis.

Jacobs oudste zoon, Jacobus Johannes Honig [1842-1923], schonk in 1890 de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling van zijn vader aan de gemeente Zaandijk en werd het jaar erop voorzitter van de Zaanlandsche Oudheidkundige Vereeniging "Jacob Honig Jsz. Jr." Vanaf 1892 kon de collectie worden tentoongesteld in de Zaanlandsche Oudheidkamer, ondergebracht in het Raadhuis Zaandijk. Hier werd Gerrit Jan Honig [1864-1955] aangesteld als bibliothecaris-conservator.

Neeltje Honig-Mulder, derde echtgenote van Jacob Honig
Jsz. Jr. met zoon Jan-Jacob
[Portretfoto, Stichting Archief Honig(h)]



Koopmanshuis D'Mol met luchthuizen aan de
Zaan, voor 1876 [GAZ 25_017_00628]



Koopmanshuis D'Mol aan het Zeglis te Zaandijk met
gevelversieringen t.g.v. inhuldiging Wilhelmina, 7
september 1898 [GAZ 21.17850; 22.25046]



Gevelaanzicht van koopmanshuis D'Mol door P. Dingenom
[Zaanlandia Illustrata nr. 287, GAZ 13.0005]



KOOPMANSHUIS D'MOL (BOUWJAAR 1795) AAN HET ZEGLIS, HET VERLENGDE VAN DE LAGEDIJK, WERD GEBOUWD IN 1795, HET JAAR DAT IN ZAANDIJK DE BATAAFSE VRIJHEIDSBOOM WERD OPGERICHT. DIT FRAAIE PAND MET ZIJN NEOCLASSICISTISCHE GEVELPARTIJ WERD ONTWERPEN DOOR SAMUEL DAESDOUCK. JACOB HONIG JSZ. JR. KOCHT HET PAND IN 1852 EN WOONDE ER MET ZIJN GEZIN TOT ZIJN DOOD. NA DIEN WERD HET PAND BEWOOND DOOR ZIJN JONGSTE ZOON, GERRIT-JAN HONIG. IN OKTOBER 1970 WERD HET PAND VERPLAATST NAAR DE ZAAANSE SCHANS.

ZAANDIJK, 1795-1915



*De jongste zoonnetjes Jan-Jacob en Gerrit-Jan
[Portretfoto, Stichting Archief Honig(h)]*



*Koopmanshuis D' Mol aan het Zeglis te
Zaandijk, ca. 1915 [GAZ 21.00059]*



*Afluiving en walviskaken achter
Koopmanshuis D' Mol, 1904 [GAZ 22.04832]*



*Tuin met walviskaken achter Koopmanshuis
D' Mol, 1904 [GAZ 22.04833]*

COLOFON

Uitgave:

Vereniging "Jacob Honig
Jsz. Jr."
Honig Breethuis, Zaandijk

Samenstelling:

Pier van Leeuwen

Beeldmateriaal:

Gemeentearchief
Zaandijk,
Stichting Archief
Honig(h)

Grafische vormgeving:

Laura Verburg

Druk:

Drukkerij De Top, Koog
a/d Zaan

DE VERGULDE BIJKORF



Witpapiermolen De Vergulde Bijkorf met pakhuizen en droogschuren, 1822

[Zaanlandia Illustrata nr. 869, GAZ 12.0057]



De Vergulde Bijkorf aan het Guispad, rond 1900 [GAZ 21.00126]



De smeulende puinhopen van De Vergulde Bijkorf, 1902 [ZOV, GAZ 21.06413]



Riemkap Fyn Papier (Bijkorf), J. Honig & Zoon(en) [SAH]



Merkblok 'Fyn Papier' (Bijkorf), J. Honig & Zoon [ZOV, Honig Breethuis]



Riemkap (Bijkorf), J. Honig & Zoon(en) [SAH]

De Vergulde Bijkorf was de eerste witpapiermolen in de Zaanstreek, uitgerust met een maalbak of 'Hollander'. Cornelis Jansz Honigh kocht de molen in 1662 en verplaatste hem in 1668 vanuit Wormer naar Zaandijk. In 1674 lieten Jacob en Adriaan Cornelisz. Honigh de molen inrichten tot het fabriceren van witpapier. Deze molen was de eerste in de Zaanstreek, waarin dit product werd vervaardigd. In 1854 werd de molen verkocht aan de Gebr. De Jong en werd het bedrijf J. HONIG & Z. geliquideerd. In de nacht van 19 november 1902 ontstond er brand en ging hij bijna geheel verloren. Op deze plek ontstond later de Bijkorfstraat.

J. HONIG & ZOON[EN] 1738-1854



*Riemkap 'Holland Superfine' (Jacobsschelp),
J. Honig & Zoonen, ca. 1810-1815
[ZOV 588-8, GAZ 12.0181]*



*Riemkap 'Superfyn' (Posthoorn), J. Honig & Zoon,
1847 [ZOV 588-5, GAZ 12.0182]*



*Riemkap 'Super fine fine' (Klimmende leeuw),
J. Honig & Zoon(en) [ZOV 588-1, GAZ 12.0175]*



*Riemkap 'Superfyn' (Postruiter), J. Honig & Zoon,
na 1837 [ZOV 3512, GAZ 12.0174]*

*NB: Van deze riemkap bestaat ook een versie met
oudere firmanaam J. HONIG & ZOONEN*

Het witpapier van J(an) HONIG & ZOON en met name van J(acob) HONIG & ZOONEN valt terug te vinden in diverse archieven, musea en bibliotheken, waaronder de Library of Congress in Washington en het Kupferstichkabinett Berlijn. Tot de belangrijkste toepassingen uit de wereldgeschiedenis behoren exemplaren van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring (1776) en het oudste stadsplan van Sydney (1792). In 1825 ontving Jan Jbz. Honig [1792-1867] te Haarlem een zilveren medaille voor dit kwaliteitsproduct. Als pakhuizen waren behalve D'Bijkorf ook De Baars en Het Weefhuis in gebruik. In 1837 werd het bedrijf door de zoons van de beide broers gesplitst in J(acob) HONIG & ZOON met molen De Bijkorf (tot 1854) en J(an) HONIG & COMP. met molen De Wever, in 1841 vervangen door Het Fortuin (tot 1894).

AUTEUR EN COLLECTIONNEUR

Reeds als jongeman debuteerde Jacob Honig Jsz. Jr. als novellist. Hij zou in totaal zo'n 30 romans op zijn naam zetten. Veel van zijn verhalen waren gesitueerd in het verleden, waarvoor Jacob een grote belangstelling ontwikkelde. Door boekhandelaar en drukker Jan Heijnis Tsz. [1797-1879] werd hij gevraagd om de redactie te voeren over het Zaanlandsch Jaarboekje (1841-1853), een almanak met verhalen, gedichten en historische wetenswaardigheden. Hierin waren ook voorpublicaties opgenomen van zijn tweedelige Geschiedenis der Zaanlanden, die in 1849 eveneens bij Heijnis het licht zag.

Voorts publiceerde hij bij Heijnis een tweedelige Historische Oudheid- en Letterkundige Studiën (1866-1867). Zijn historische belangstelling zette hem ook aan een boeken- en prentenverzameling aan te leggen. Zo bezat hij o.m. een complete collectie gravures naar C. Troost, naast vele beschrijvingen en voorstellingen uit de Zaanse historie. Diverse Zaanse tekeningen wist hij te verwerven uit de Collectie Busserus - De Burlet. Generatiegenoot Jan Jbz. Breet schonk hem een kaart op perkament, voorstellende de Westoever van de Zaan te Zaandam. De verzamelwoede resulteerde in een Boekerij en de historisch-topografische atlas 'Zaanlandia Illustrata'. Hierbij werd hij terzijde gestaan door de gemeentesecretaris van Almaar, C.W. Bruinvis [1829-1922]. Prenten of tekeningen, die Honig niet als origineel kon verwerven, liet hij door Bruinvis natekenen in inkt. Enkele zijn in steendruk gereproduceerd in de Zaanlandsche Jaarboekjes.



De woning van burgemeester Gerrit van Orden door C.W. Bruinvis
[Zaanlandia Illustrata nr. 178, ZOV, GAZ 11.0147]



Burgemeester en penningkundige Gerrit van Orden, 18 dec. 1842
[Zaanlandia Illustrata nr. 712, ZOV, GAZ 11.1989]

Veel historische feiten wist hij op te tekenen uit de mond van oud burgemeester Gerrit van Orden [1774-1854]. Diens penningenverzameling wist Honig uit de nalatenschap van de verzamelaar te verwerven. Ze behoren tot de oudste stukken in zijn verzameling, die postuum werd geëxposeerd in de Tentoonstelling van Zaanlandsche Oudheden en Merkwaardigheden in 1874. Nadat deze expositie veel opzien had gebaard, besloten zijn nazaten de collectie boeken, prenten, schilderijen en historische voorwerpen in 1890 aan de gemeente Zaanlijk te schenken, waar ze te boek staan als de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling "Jacob Honig Jsz. Jr.".